

Nr 17.

Af herr **Clason**, om antagande af sådana förändrade bestämmelser i riksdagsordningen, att valperioden till Andra kammaren utsträcker utöfver den nuvarande.

På alla områden af det moderna samhällslifvet är det en erkänd grundsats, att man bör eftersträfvat att med förhandenvarande arbetskrafter ernå bästa möjliga arbetsprodukt. Slöseri med arbetskrafter är ur ingen synpunkt gagneligt. Det kan dock med fog ifrågasättas, om icke ett sådant slöseri för närvarande hos oss äger rum på grund af nuvarande anordningar af våra politiska och vissa af våra kommunala val med hänsyn till den alltför begränsade funktionstiden för de valde.

Hvad först Andra kammaren angår, så är funktionstiden till denna som bekant endast tre år. Det torde icke kunna bestridas, att detta inverkar mindre gynnsamt på riksdagsarbetets gång. Såsom i en motion i detta ämne redan för några år sedan påpekats, hvilken här i det väsentliga följes, förflyter alltid under den första riksdagen i en valperiod åtskillig tid, innan de nyvalda riksdagsmännen hunnit fullständigt sätta sig in i riksdagsarbetets teknik och göra sig förtrogna med den mängd olikartade spörsmål, som pläga blifva föremål för en Riksdags pröfning. Deras eget deltagande i arbetet kan sålunda icke blifva så effektivt och ingripande som de mera erfarne kammarledamöternas, och hela arbetet kan i följd därpå icke drivas med fullt utnyttjande af verkligen befintliga arbetskrafter. Under valperiodens sista riksdag åter plägar ej sällan en sådan mängd frågor samla sig, hvilkas behandling före valperiodens slut anses önskvärd, att de tillsammans med öfriga löpande göromål ofta bilda en så stor arbetsbörda, att den lätt förrycker riksdagsarbetets lugna och jämna gång. På den första riksdagen i perioden inverka således de nyss försiggångna valen hinderligt för arbetskraftens fulla utnyttjande, och på den tredje och sista riksdagen i perioden hafva de kommande valen i viss

mån en liknande inverkan. Återstår alltså blott en riksdag i perioden, som är fri från dylika inflytelser. Också torde det vara erkänt, att valperiodens andra riksdag i regel utmärker sig för det jämnaste och i stort sedt mest resultatrika arbetet.

En utsträckning af valperioden skulle väsentligt minska nu antydda olägenheter redan därigenom, att de icke så ofta återkomma; och den vidgade erfarenhet, som redan ett par års deltagande i riksdagsarbetet obestriddligen skänker, skulle blifva bättre utnyttjad än ofta för närvarande. Samarbetet icke blott inom representationen utan äfven mellan densamma och regeringen skulle tvifvelsutän också kunna göras mera fruktbarande, ifall det vore utsträckt utöfver en något längre tid.

Om sålunda en mera utsträckt funktionstid för Andra kammaren är önskvärd med hänsyn till riksdagsarbetet, så tala skäl, hämtade från valarbetet, samma språk, allra helst efter den allmänna rösträttens och det proportionella valsättets genomförande. Valproceduren är numera både mera omfattande och mera invecklad än tidigare och kräver för sin tillämpning betydligt längre tid och vida större apparat. En valstrid kommer under sådana förhållanden att taga i anspråk långt mera tid, krafter och kostnader än under tidigare dagar, och det vore därför önskvärdt att dess resultat, det skedda urvalet, finge större effektivitet, än om det redan inom tre år ovillkorligen skall omgöras. Å andra sidan äro både den utsträckta rösträtten och det proportionella valsystemet af beskaffenhet att göra representationen till ett trognare uttryck för de politiska tänkesätten inom landet än tillföre, och äfven ur denna synpunkt synes valresultatets snara omjustering icke vara af så stort behof påkallad. Valmännens eventuella kraf att få med täta mellantider ånyo göra sig hörda torde sålunda kunna få något träda tillbaka, och den nya kammare, som valen skapa, i stället få något längre tid att visa hvad den verkligen duger till. Valperiodens längd blir ju alltid beroende på en kompromiss under dessa båda hänsyn, men något skäl, hvarför just treårsperioden skulle träffat det allena riktiga, kan ej framläggas.

En jämförelse med motsvarande utländska förhållanden visar också, att man därstädes i regel bättre än hos oss söker tillgodogöra sig de en gång valde riksdagsmännens arbetsduglighet. Valperioden till den del af representationen, som motsvarar vår Andra kammare, är nämligen i flertalet utländska stater längre än den hos oss för närvarande gällande. En tre-årig valperiod förekommer sålunda, utom hos oss, endast i Norge, Danmark och Schweiz, under det däremot fyra-årig valperiod är stipulerad i till exempel Baden, Holland, Belgien, Frankrike och Portugal, och fem år gälla såsom valperiod i Preussen, Tyska riket, Spanien, Italien och

Ungern. I Österrike, Sachsen och Bayern samt vissa andra tyska stater ske valen för en tid af sex år, i Storbritannien och Irland väljes underhuset som bekant för sju. Härvid är dessutom att märka, att i vissa af nu nämnda stater man äfven på sådant sätt sökt bevara kontinuiteten i riksdagsarbetet, att den folkvalda kammaren icke på en gång helt och hållet förnyas, utan omvalen verkställas successive hvart annat eller hvart tredje år; så i Baden, Belgien och Sachsen. Särskildt betecknande är jämväl, att den längre valperioden flerstädes tillkommit just i senare tid på grund af förut vunna erfarenheter; både i Ungern, Tyska riket och Preussen var den nämligen ursprungligen tre år, men ändrades, respektive åren 1886, 1888 och 1893, till fem år.

Det kan emellertid ifrågasättas, om icke alldeles samma grunder, som tala för en utsträckning af valperioden till Andra kammaren, gälla jämväl andra val. Landstingsmannavalen och i viss mån äfven stadsfullmäktigevalen hafva genom den senaste rösträttsreformen i stort sedt fått en ganska starkt politisk prägel, och särskildt på de förstnämnda torde i mycket stor utsträckning rent politiska hänsyn utöfva en öfvervägande inverkan. Med det nuvarande tillståndet i landstingsmannaval hvart annat år och riksdagsmannaval hvart tredje blir resultatet, att under en sexårsperiod man har dessa uteslutande eller öfvervägande politiska val icke mindre än 5 gånger, något, som torde få erkännas vara ett väl långt drifvet slöseri med valarbete. Förlängdes funktionstiden för Andra kammarens ledamöter till exempelvis fyra år och för landstingsmän och eventuellt stadsfullmäktige till sex år, med hälften omvald hvart tredje, skulle på en sexårsperiod ändock dessa mer eller mindre politiska val återkomma omväxlande 3 och 4 gånger, hvilket torde vara tillräckligt. Sexåriga valperioder för val af de korporationer, som motsvara de svenska landstingen, förekomma flerstädes i utlandet, såsom i Danmark, flera tyska stater, Frankrike o. s. v.

Då emellertid frågan om förlängning af de kommunala valperioderna både formellt och reellt ej står i något nödvändigt samband med frågan om förlängd funktionstid för Andra kammaren, framläggas de skilda yrkandenas klämmor i olika motioner. Hvad Andrakammarvalen beträffar tillåter jag mig därvid gifva mitt yrkande en så pass vidsträckt räckvidd, att utskottet, om det vill understödja motionen, må vara i stånd att själfvalt välja den utsträckning af funktionstiden det kan finna lämpligt. Den närmare formuleringen af vederbörande grundlags- och lagparagrafer torde böra öfverlämnas åt utskottet själf.

På grund af ofvanstående får jag hemställa,

att Riksdagen behagade såsom hvilande i grundlagsenlig ordning antaga sådana förändrade bestämmelser i riksdagsordningen, att valperioden till Andra kammaren utsträckes utöfver den nuvarande.

Stockholm den 26 januari 1912.

Sam. Clason.

Nr 18.

Af herr **Clason**, *angående förlängd funktionstid för landstingsmän och eventuellt för stadsfullmäktige.*

Hänvisande till motiveringen i en motion, som jag samtidigt väcker angående förlängd funktionstid för ledamöter af Andra kammaren, ber jag att få föreslå,

att Riksdagen för sin del ville besluta sådana ändringar i gällande kommunalförfattningar, att funktionstiden för landstingsmän och eventuellt för stadsfullmäktige måtte blifva sexårig, med omval för hälften hvart tredje år.

Stockholm den 26 januari 1912.

Sam. Clason.
